

характерним.

1. Прості речення використовуються, як правило, оповідальні, особисті, розповсюджені, повні. Практично не зустрічаються речення запитальні та окличні.

З числа складних речень більш часто застосовуються безсполучникові і складнопідрядні з підрядними з'ясувальними. Складнопідрядні речення, як правило, використовуються для вираження причинно-наслідкових зв'язків.

2. Використання речень з великою кількістю сполучників, що обумовлено:

а) поширеністю речень. Дуже розповсюджені, наприклад, конструкції з послідовним підпорядкуванням однотипних відмінкових форм (як правило форм родового відмінку);

б) значною кількістю речень з однорідними членами (їх число навіть у лінійно записаних фразах може досягати двадцяти і більше); крайнім випадком складних переліків є рубрифіковані конструкції типу ... 1. Визначити... а)... б)... в)...; 2. Організувати... а)... б)... в)...; 3. Призначити ..., причому кожна рубрика може бути будь-якої складності (включати однорідні члени речення, доповнюватися самостійними реченнями тощо); рубрифікований перелік можуть включати десятки слів.

Дісприкетникові звороти в актах застосування права зустрічаються рідко, причому як правило вони являють собою стійкі конструкції типу: “виходячи з...”; “приймаючи до уваги...”; “враховуючи те, що...”.

в) активним використанням страждальних конструкцій і безособових форм. Але необхідно відзначити, що в цілому, як правило, акт складається від третьої особи.

г) використання нетипових для інших мовних стилів способів словозміни, наприклад, розвиток форм множини в абстрактних іменниках.

Отже, в сучасний період крім розглянутих вище проблем назріла також необхідність предметного вивчення таких розділів стилістики правозастосовного акта, як групування речень у тексті, порядок і форма викладення тексту, способи зв'язку речень у тексті тощо. Ці питання повинні стати предметом розгляду не тільки юристів, але і філологів, які займаються філологічними проблемами юриспруденції.

Список використаних джерел:

1. Зубарев В.С. Язык и стиль обвинительного заключения / В.С. Зубарев, Л.П. Крысин, В.Ф. Статкус. — М.: Юрид. лит., 1987. — 109 с.
2. Кацавець Г.М. Мова ділових паперів / Г.М. Кацавець, Л.М. Паламар. — К.: Алтерта, 2004. — 317 с.
3. Язык закона / [под ред. А.С.Пиголкина]. — М.: Юрид. лит., 1990. — 282 с.
4. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія / Н.В. Артикуца. — К.: Стилос, 2002. — 196 с.
5. Заруцький М.С. Актуальні проблеми українського термінознавства / М.С. Заруцький. — К.: Політехніка, 2004. — 124 с.
6. Палеха Ю.І. Управлінське документування / Ю.І. Палеха. — К.: Літера ЛТД, 2001. — 327 с.
7. Білецький А.О. Про мову і мовознавство / А.О. Білецький. — К.: Освіта, 1996. — 223 с.
8. Ивакина Н.Н. Профессиональная речь юриста / Н.Н. Ивакина. — М.: Юрид. лит., 1997. — 199 с.
9. Пашук Р.І. Ділове мовлення правоохоронця / Р.І. Пашук. — Луганськ, 2002. — 218 с.
10. Ділова українська мова: [навч. посіб. / за ред. С.В. Шевчук]. — К.: Знання, 2006. — 222 с.

Пендюра Максим Миколайович,
доцент кафедри теорії держави та
права НАВС, кандидат юридичних
наук, доцент

УНІФІКАЦІЯ НОРМ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ

Нормативними основами юридичної деонтології як і будь-якої юридичної науки є основний закон – Конституція, поточне законодавство країни, міжнародні документи (кодекси, резолюції тощо, що ратифіковано законодавчим органом держави й виступають невід'ємною часткою національного законодавства), кодекси етики, правила поведінки і дисциплінарні статuti, інші службові документи окремих професійних груп юристів, які юридично або морально зобов'язують дотримуватися викладених в них норм при здійсненні професійної діяльності.

Соціальним підґрунтям норм юридичної деонтології (*професійної деонтології, – поліцейської деонтології*) виступають, перш за все, норми природного права – правовий звичай, моральні, етичні, релігійні норми.

Існують й офіційні джерела юридичної деонтології. Їх можна назвати актами про норми-стандарти, канони, які формують юридичну професію та регулюють відносини, як у внутрішній юридичній сфері (юрист-юрист), так і у зовнішній сфері (юрист-громадянин, юрист-клієнт, юрист-потерпілий, юрист-підсудний, юрист-засуджений тощо).

Нормативними основами юридичної деонтології є: етичні або деонтологічні кодекси (правила поведінки) професійних груп юристів, які прийняті в державі – кодекси національних об'єднань (корпорацій) юристів, етичні або деонтологічні кодекси, канони (правила поведінки) юристів, які затверджені як міжнародні стандарти – кодекси міжнародних об'єднань юристів; законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти держави в тій їх частині, в якій містяться нормативні приписи етичного (деонтологічного) змісту – національне законодавство.

Забезпеченість нормативів, що містяться в цих документах, залежить від суб'єктів їх ухвалення. Ними є національні професійні об'єднання юристів, міжнародні (європейські) організації юристів, правотворчі органи держави.

У цивілізованому суспільстві виникла соціальна необхідність в систематизації і приведенні в дію наукових і практичних способів формування атмосфери взаєморозуміння між виконавцями службових функцій і споживачами їх послуг. Документи, що регулюють етичні та інші соціальні норми поведінки окремих юридичних професій в різних країнах, мають різноманітні назви. Першим таким фаховим стандартом вважається професійний кодекс, прийнятий Американською Правовою Асоціацією (АПА) у 1908 році під назвою «Канони професійної етики». Положення «Канонів» стали деонтологічними стандартами (нормативами культури юриста), що забезпечували, з одного боку цілісність професії, а з іншого – довіру до юридичної професії з боку суспільства. Сьогодні в Сполучених Штатах Америки діють «Канони професійної етики», «Правила професійної поведінки» — прийняті в кожному штаті для регулювання діяльності членів адвокатур штатів. У їх основі лежать Типові правила професійної поведінки. Вони володіють силою нормативного документа на відповідній території; «Федеральні правила цивільного процесу» – служать зразком для цивільного процесу в штатах; «Кодекс судової етики» – містить такі правила: суддя повинен зберігати чесність і незалежність судової влади; суддя не повинен здійснювати неналежних дій у своїй діяльності і не допускати сумнівної поведінки; суддя повинен виконувати посадові обов'язки неупереджено і старанно; суддя може займатися позасудовою діяльністю з метою вдосконалення закону, правової системи і процесу здійснення правосуддя; суддя повинен регулярно подавати звіти про свої доходи, які він одержав за правову і позасудову діяльність; суддя не повинен втручатися в політичну діяльність; «Висновки Верховного Суду з етичних питань» – Верховні суди штатів виробляють етичні роз'яснення або безпосередньо, або через створювані ними органи (комісії, комітети); «Етичні стандарти прокурорів округу Окленд» – прийняті правоохоронними органами майже в кожному штаті країни; «Статут поліцейських міста Ленсинга», «Кодекс етики поліцейських штату Мічиган»; «Морально-етичний кодекс поліцейського США» – служить моделлю для морально-етичних кодексів працівників поліції кожного штату.

Етичні правила та інші нормативи культури адвокатів, суддів та інших юридичних професій діють у Франції, Англії і Уельсі, Шотландії, Німеччині, Нідерландах, Бельгії, Данії, Австрії, Польщі, Туреччині, Ізраїлі, Росії та інших країнах. Тільки відносно адвокатів розроблені «Етичні правила солісторів Великобританії», «Регламент Паризької колегії адвокатів», «Кодекс адвокатської етики Нідерландів», «Правила професійної етики російських адвокатів», «Зібрання основ адвокатської етики і професійної гідності» Польщі (схвалено в 1961 р., вносилися зміни в 1970, 1987, 1993, 1998 р.р.) [2].

Для працівників поліції теж прийнято цілий ряд актів деонтологічного змісту та згідно з якими проводиться освітня підготовка поліцейських кадрів. Так, в 1979 році Організацією Об'єднаних Націй прийнятий «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку», а також для забезпечення його виконання «Керівні принципи» (1989 р.). Кодекс поведінки посадових осіб з підтримки правопорядку в подальші роки був покладений в основу ряду деонтологічних, професійно-етичних кодексів працівників поліції США, ФРН, Франції, інших західно-східноєвропейських країн. Парламентською асамблеєю Ради Європи 8 травня 1979 року ухвалена резолюція № 690, що містить «Декларацію про поліцію». Декретом № 86592 введено «Кодекс деонтології національної поліції Франції». У Англії діє «Положення про етичні принципи поліцейської служби Великобританії», у ФРН – «Етика поліцейського ФРН», в Польщі – «Польський кодекс професійної етики», в Російській Федерації – «Кодекс честі рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ Російської Федерації», в Україні – «Кодекс честі працівника органів внутрішніх справ України» [1; 3; 4]

Як підкреслюється у Європейському кодексі поліцейської етики, нагальною стала проблема визначення сучасних європейських напрямів та принципів в галузі функціонування та відповідальності поліції у демократичних суспільствах, що базуються на принципі верховенства права. І це цілком відповідає

викликам сьогодення. Адже, сучасний європейський вибір – демократія, заснована на правах людини і основних свободах, процвітання через економічну свободу й соціальну справедливість та безпека для всіх наших країн [1; 4].

На цій підставі та на виконання європейських вимог, активізувалася діяльність з розробки і ухвалення деонтологічних (за назвою – етичних) правил для юридичних професій в Україні. Так протягом 90-х років ХХ ст. початку ХХІ століття в Україні були прийняті керівні документи, що заклали основні засади для прийняття відомчих нормативно-правових актів.

Наведемо основні документи деонтологічного значення в Україні (за роками появи):

- наказом МВС України від 11.06.1996 № 18 року був затверджений «Кодекс честі працівника органів внутрішніх справ України»;
- в 1999 році схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України «Раритети». Правила адвокатської етики;
- наказом Національної служби посередництва і примирення (08.09.2000 р.) затверджені «Правила етики арбітра (члена трудового арбітражу)»;
- наказом Головного управління державної служби України (02.10.2000 р.) затверджені «Загальні правила поведінки державного службовця»;
- колегією МВС України від 05.10.2000 року (Рішення № 7КМ/8) схвалено «Етичний кодекс працівника органів внутрішніх справ України»;
- на V з'їзді суддів України (2002 р.) затверджений «Кодекс професійної етики суддів»;
- рішенням конференції Української нотаріальної палати (2007 р.) затверджений «Кодекс професійної етики нотаріусів».
- кодекс поведінки працівника органів внутрішніх справ (затверджений наказом МВС України № 825 від 5 листопада 2011 р.)
- наказ МВС України від 22.02.2012 № 155 «Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України».

Як правило, етичні (або деонтологічні) кодекси юридичних професій в Україні розробляються з орієнтацією скоріше на європейські, чим на американські моделі, хоча вивчаються при їх складанні всі.

Серед основних напрямів вдосконалення правоохоронної діяльності України відповідно до реформи та в контексті настанов Європейського кодексу поліцейської етики, що був прийнятий 19 вересня 2001 року Комітетом Міністрів Ради Європи треба назвати:

- європейський кодекс – є деонтологічним кодексом, що містить норми, що закріплюють обов'язок належної поведінки поліцейських, їх гідну професійну поведінку, ефективність їх діяльності в європейському контексті;
- організаційно-правові основи, стратегія та тактика діяльності поліції не повинні мати каральну спрямованість;
- необхідно перетворити міліцію на ефективний державний інститут, який надійно захищає права та свободи людини і громадянина, користується довірою та повагою громадян. Для цього слід вивчати позитивний досвід поліцейських сил/служб у різних країнах, методи їх діяльності, необхідно виявити схожі риси, зокрема щодо цілей правоохоронної діяльності та тих проблем, з якими їм доводиться стикатись під час виконання своїх службових обов'язків;
- необхідно активно інтегруватися у світове співтовариство правоохоронних органів, збільшувати кількість та якість міждержавних контактів МВС України з ООН, Інтерполом, Радою Європи, Міжнародною асоціацією поліцейських (ІАР), Міжнародною асоціацією кадрів поліції (ІАСР), Асоціацією європейських поліцейських коледжів (академій) — АЕРС та ін.
- потрібно визначити базову роль і функції поліції в умовах зростання рівня злочинності, посилення страху та невпевненості у суспільстві. Йдеться про певну кризу довіри до поліції загалом і в усьому, що з нею пов'язано.

На виконання вище зазначених деонтологічних нормативів (норм-стандартів) та з метою подальшого ефективного виконання функціональних обов'язків у практичних підрозділах, співробітники української поліції повинні сформулювати для себе такі переконання:

- усвідомлення положення про те, що в демократичних країнах поліція сприяє підтримці цінностей демократії та сповідує їх. Тому варто керуватися такими категоріями, як «гуманізм», «верховенство права», «верховенство закону», «законність», «правова, соціальна держава» та ін.;
- ефективність діяльності поліцейських підрозділів пов'язується із гострою необхідністю реформування правоохоронних органів, зокрема поліції, кардинальних змін у підготовці її працівників (як на стадії здобуття першопочаткових юридичних знань так й в процесі практичної діяльності) у процесі

подальшої демократизації, у тому числі в Україні, консолідації та інтеграції зусиль правоохоронних органів багатьох країн, особливо на європейському континенті, у протидії правопорушенням, відповідно до вимог Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

- усвідомлювати те, що усунення негативних соціальних явищ, зниження темпів злочинності, ліквідація у суспільстві соціальної апатії, невіри у силу закону та влади, є оптимальними при застосуванні поліцією специфічних методів та засобів на сучасному етапі історичного розвитку;

- в діяльності української поліції необхідно використовувати міжнародно-правові стандарти щодо підтримання правопорядку, визначених Генеральною Асамблеєю ООН та Радою Європи, які є головними принципами діяльності поліцейських організацій, своєрідною програмою їх реформування в умовах вимог XXI століття;

- використання в діяльності поліції положень Європейського кодексу поліцейської етики, що вимагають від працівників служб та підрозділів поліції (української поліції) « нової поведінки » – більш толерантного ставлення до громадян, і яка полягає, насамперед, в активній позиції, на яку надихає визнання загальних прав людської особи та основних свобод іншої людини. Толерантність при цьому розглядається не лише як етичний обов'язок, а й як політична та юридична потреба;

- пріоритетом у роботі поліції мають стати не показники розкриття злочинів, – а довіра до неї з боку суспільства. Йдеться про оцінку діяльності поліції не за кількістю «галочок» у звіті, – а в залежності від ставлення до її працівників з боку людей, громадянського суспільства. Треба вдосконалювати напрями, спрямовані на регламентацію діяльності служб та підрозділів поліції відповідно до формування нового іміджу правоохоронців. Працівник поліції має стати, насамперед, партнером громадянина, а не представником карального органу;

- поліція має дотримуватися людської гідності та основних прав, свобод людини та громадянина у тому вигляді, в якому вони закріплені у Європейській Конвенції про захист прав людини та основних свобод;

- в основі поліцейської діяльності мають бути покладені принципи та норми, викладені у законах про поліцію, рішеннях і постановах Європейського суду з прав людини [4, с. 62].

Список використаних джерел:

1. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку : резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН 17 груд. 1979 р. // Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку. – К., 2002. – С. 5–15.

2. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства від 1 жовтня 1988 р. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України: Адвокатура в Україні. – К., 2000. – № 1 : Адвокатура в Україні. – С. 185–196.

3. Основные принципы этики полицейской службы [Электронный ресурс] : утв. 9 мая 1979 г. резолюцией № 690 Парламентской Ассамблеи Совета Европы. – Режим доступа : <http://window.edu.ru/library/pdf2txt/687/64687/35726/page8>

4. Європейський кодекс поліцейської етики : прийнятий як додатковий регулятивний документ Ради Європи з питань організації та функціонування підрозділів поліції 19 вересня 2001 р. // Міжнародно-правові стандарти поведінки працівників правоохоронних органів при підтриманні правопорядку. – К., 2002. – С. 62–125.

**Пікуля Тетяна Олександрівна, доцент
кафедри теорії держави та права
НАВС, кандидат юридичних наук**

МЕТОДОЛОГІЧНІ КРИТЕРІЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНІ СХЕМИ ТИПОЛОГІЗАЦІЇ ДЕРЖАВ СВІТУ

Актуальність типологічного дослідження держав світу обумовлюється колосальним обсягом емпіричного матеріалу, накопиченого до теперішнього часу юридичною наукою і практикою багатьох країн світу та епох. Узагальнення якого можливе виключно за допомогою специфічного інструментарію – типології, яка у сучасній науці інтерпретується по-різному, як особливий різновид наукової *класифікації* [1], методологічний *прийом або засіб* систематизації досліджуваного явища, *метод* наукового пізнання [2] та загалом *теорія*, що має на меті виявлення вищої та найбільш узагальненої класифікаційної одиниці – типу [3]. Практичне значення типологізації сприятиме: розумінню внутрішньої логіки та закономірностей процесу розвитку держав світу та на цій основі науковому прогнозуванню майбутнього України та інших держав; систематизації та аналізу фактичного та наукового матеріалу, що торкається процесу виникнення та